Програма підвищення кваліфікації «ІРЦ — система підтримки дитини і фахівця»

Паспорт програми

Програма підвищення кваліфікації фахівців (консультантів) і керівників інклюзивно-ресурсних центрів у форматі персоналізованого онлайн-курсу.

Параметр	Значення
Розробники	Колектив укладачів (склад — у розділі «Колектив укладачів»). Створено ЮНЕСКО у партнерстві з Міністерством освіти і науки України за підтримки уряду Японії. Реалізовано агенцією освітніх рішень GOVISUAL.
Суб'єкт підвищення кваліфікації	ФОП Ільчук Артем Андрійович, РНОКПП 3380612236, КВЕД 85.59 Інші види освіти, н. в. і. у.
Вид підвищення кваліфікації	Практико-орієнтований курс (навчання за програмами підвищення кваліфікації)
Форма підвищення кваліфікації	Дистанційна (асинхронний онлайн-курс)
Обсяг	22–27 годин (0,73–0,9 кредиту ЄКТС) залежно від індивідуального маршруту; загальний обсяг навчальних матеріалів — 30 годин (1 кредит ЄКТС)
Кількість годин з питань інклюзивного навчання	орієнтовно 13,67 години (уроки 1, 4, 5, 6, 9–14 базового маршруту; з уроком 16 — 14,67 години)
Кількість годин з питань психологічної підтримки учасників освітнього процесу	орієнтовно 4,42 години (уроки 3, 18, 19, 20 базового маршруту; з уроком 15 — 5,42 години; для керівників з уроком К4 — 5,5 години)
Складники системи освіти та рівні освіти	Дошкільна освіта; повна загальна середня освіта (початкова, базова середня, профільна середня освіта)
Термін дії програми	З 10 листопада 2026 року до 10 лютого 2028 року
Документ про підсумки	Сертифікат про підвищення кваліфікації із зазначенням обсягу пройденого маршруту
Вартість	Безоплатно

Колектив укладачів

Координаторка колективу укладачів:
Самсонова Лариса — національна експертка з питань інклюзивного навчання в Україні, консультантка зі зміцнення кадрової спроможності працівників ІРЦ та з розроблення програми онлайн-курсу.

Укладачі:

- Гарлінська Ольга — директорка КУ «ІРЦ № 1 ВМР», спеціальна педагогиня, вчителька індивідуального навчання КЗ «ВСШ» вищої кваліфікаційної категорії;
- Івлєва Ірина — психологиня, навчаюча терапевтка УСП, навчаюча супервізорка за стандартами УССК / ANSE;
- Калініченко Ірина — завідувачка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти імені М. В. Остроградського, сертифікована тренерка з психодіагностичних методик WISC-IV, Leiter-3, Conners-3, PEP-3, CASD, кандидатка педагогічних наук;
- Маланчій Валентина — заступниця директора з навчально-виховної роботи комунального закладу загальної середньої освіти «Гімназія № 8 Хмельницької міської ради», учителька вищої кваліфікаційної категорії, учителька-методистка;
- Павленко Катерина — логопединя, психологиня, експертка з інклюзивної та спеціальної освіти Координаційного центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей, кандидатка філософських наук;
- Пивоварчик Ірина — коучиня, тренерка програм для фахівців освітньої сфери, кандидатка психологічних наук;
- Пшенична Олена — співзасновниця ГО «Видимі», членкиня правління «Мережі батьківських організацій», амбасадорка освітньої безбар'єрності МОН;
- Райніс Маргарита — директорка КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Доброславської селищної ради Одеського району Одеської області, вчителька-логопединя вищої кваліфікаційної категорії, здобувачка ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 «Соціальна робота»;
- Рибак Ольга — начальниця відділу інклюзивного та спеціального навчання директорату дошкільної та інклюзивної освіти МОН України, старша наукова співробітниця відділу української жестової мови Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, кандидатка педагогічних наук;
- Сідорська Галина — директорка КУ «Інклюзивно-ресурсний центр Полонської міської об'єднаної територіальної громади», корекційна педагогиня;
- Хіжінська Яніна — директорка Unique Hub, співзасновниця Powered, викладачка ШІ в КШДУ.

Розробка програми та методичний супровід:
Савицька Оксана — національна проєктна офіцерка Представництва ЮНЕСКО в Україні, стратегічна координація та програмний супровід розроблення онлайн-курсу.

Ратнікова Анна, методолог агенції освітніх рішень GOVISUAL;

Ільчук Артем, CEO агенції освітніх рішень GOVISUAL.

Пояснювальна записка

Актуальність. Інклюзивно-ресурсний центр — точка входу дитини й родини в систему підтримки під час навчання. Від якості комплексної оцінки, обґрунтованості рекомендацій і здатності фахівців допомогти педагогам та сім'ї втілити їх залежить подальша освітня траєкторія дитини.

В умовах воєнного стану, переміщення сімей, перерваного навчання й нерівного доступу до послуг фахівці ІРЦ стикаються з кадровим дефіцитом, значним перевантаженням та обмеженим доступом до ресурсів і супервізії. Польові інтерв'ю з фахівцями й фахівчинями ІРЦ показали, що найбільші труднощі пов'язані з комунікацією навколо потреб дитини, методичною та документаційною роботою, межами компетенції (89,5 % ІРЦ, які працюють з дітьми із сенсорними труднощами, не мають сурдопедагога) і збереженням професійного ресурсу.

Курс пропонує практичні алгоритми для типових робочих ситуацій ІРЦ. Він сприяє узгодженості командних підходів до оцінювання й підтримки, зміцненню партнерства з родиною та закладом освіти, наступності супроводу дитини й збереженню ресурсу самих фахівців і фахівчинь.

Нормативна база. Програму розроблено згідно з Конституцією України, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійну освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про захист персональних даних», іншими актами законодавства та Положенням про інклюзивно-ресурсний центр (постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545), Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 зі змінами), порядками організації інклюзивного навчання (постанови КМУ № 530, 635, 636, 779, 957, 1321), Міжнародною класифікацією функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ, ВООЗ), з урахуванням рамкових документів ЮНЕСКО з інклюзивної освіти та UNESCO Guidance for Generative AI in Education and Research (2023).

Цільова група

Педагогічні працівники й працівниці інклюзивно-ресурсних центрів: практичні психологи, вчителі-логопеди, вчителі-дефектологи, сурдопедагоги, корекційні педагоги, тифлопедагоги, вчителі-реабілітологи; директори й завідувачі філій ІРЦ. Програма також відкрита для педагогічних працівників і працівниць закладів освіти, які входять до команд психолого-педагогічного супроводу, батьків та фахівців і фахівчинь суміжних напрямів.

Особливості реалізації програми

Програма реалізується в асинхронному форматі через онлайн-курс на платформі https://govisual.academy/irc. Курс складається з трьох мінікурсів (24 уроків). Перед навчанням слухач/-ка проходить онбординг-тест, за результатами якого формується індивідуальний маршрут. Загальний обсяг навчальних матеріалів програми — 30 годин (1 кредит ЄКТС). Обсяг, що зараховується кожному слухачу, залежить від індивідуального маршруту — від 22 до 27 годин (0,73–0,9 кредиту ЄКТС) — і зазначається в сертифікаті.

Кожен урок побудований навколо типових ситуацій із практики ІРЦ. Він містить відеоуроки, інтерактивну вправу, практичний інструмент (шаблон, алгоритм або контрольний список) і тест для перевірки засвоєння матеріалу. До уроків 4, 12, 14, 20 і К3 передбачено практичні завдання на основі кейсів або власного досвіду: слухач/-ка виконує їх і завантажує результат на платформу. У фінальному уроці «Підсумки курсу» слухачі отримують бонусний матеріал — практичний посібник із розглянутими у курсі ситуаціями; до обсягу годин він не входить.

Генеративний штучний інтелект використовується як допоміжний інструмент із обов'язковою фаховою перевіркою результатів. Відповідальність за професійні висновки, рекомендації та рішення залишається за фахівцем/-чинею.

Напрями підвищення кваліфікації

Створення безпечного й інклюзивного освітнього середовища, особливості інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами; психофізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку; використання цифрових технологій у професійній діяльності, інформаційна безпека; розвиток управлінської компетентності (для керівників і керівниць); психологічна стійкість і професійне самозбереження.

Мета

Формування й розвиток професійних компетентностей фахівців і керівників ІРЦ, які необхідні для якісної комплексної психолого-педагогічної оцінки у логіці МКФ, супроводу дитини в наскрізному маршруті підтримки, професійної комунікації із сім'ями й закладами освіти, а також для збереження власного професійного ресурсу в умовах війни та кадрового дефіциту.

Основні завдання:

- сформувати системне бачення ролі ІРЦ у маршруті підтримки дитини й меж його мандату;
- розвинути навички комунікації з родинами й закладами освіти, зокрема в конфліктних ситуаціях;
- удосконалити вміння проводити комплексну оцінку, визначати рівень підтримки й формулювати висновок у логіці МКФ;
- сформувати навички участі ІРЦ у розробці ІПР і супроводі дитини після видачі висновку;
- сформувати правила безпечного використання генеративного ШІ в роботі ІРЦ;
- посилити управлінські компетентності керівників і керівниць ІРЦ;
- дати практичні інструменти збереження професійного ресурсу фахівця/-чині й команди.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться

Підвищення кваліфікації передбачає вдосконалення наявних і розвиток нових компетентностей фахівців (консультантів) і керівників ІРЦ, необхідних для якісної комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, визначення її особливих освітніх потреб і потрібної підтримки, підготовки обґрунтованих рекомендацій і системного супроводу.

Відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН від 29.08.2024 № 1225): основна — інклюзивна компетентність (В1); додаткові — емоційно-етична компетентність (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), інформаційно-цифрова компетентність (А3).

Відповідно до професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.09.2026 р. № 1603): здатність здійснювати психодіагностичну діяльність відповідно до професійних, етичних і науково-методичних вимог з метою виявлення індивідуально-психологічних особливостей, освітніх потреб, ресурсів і чинників ризику, а також формування психологічних висновків і практичних рекомендацій за результатами психодіагностики (А1); здатність надавати психосоціальну й психологічну допомогу учасникам освітнього процесу, здійснювати кризове втручання, сприяти відновленню адаптаційних ресурсів і психологічному благополуччю в межах професійної компетентності (В1); здатність здійснювати міждисциплінарну, міжвідомчу та міжсекторальну взаємодію, організовувати професійну співпрацю й забезпечувати перенаправлення учасників освітнього процесу до відповідних фахівців і служб для отримання необхідної психологічної, соціальної та іншої спеціалізованої допомоги (Г1).

Загальні компетентності відповідно до професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти»: соціальна, цифрова, особиста та навчальна, етична.

Додатково для керівників ІРЦ — управлінська компетентність: планування та організація діяльності центру в кризових умовах, фасилітація колегіальних рішень, взаємодія із засновником, забезпечення психологічної безпеки команди.

Професійні компетентності фахівців ІРЦ: оцінювально-аналітична; визначення особливих освітніх потреб і необхідної підтримки; консультативна; партнерська й міждисциплінарна взаємодія; нормативно-правова, зокрема щодо меж мандату ІРЦ і захисту прав дитини; професійно-рефлексивна.

Зазначені компетентності вдосконалюються з урахуванням спеціалізації, посадових обов'язків і меж професійних повноважень слухачів. Їхні назви використано для структурування програми без присвоєння кодів професійних стандартів іншим посадам.

Очікувані результати навчання

Після проходження програми слухачі зможуть:

1. пояснювати місце ІРЦ у наскрізному маршруті дитини між освітою, охороною здоров'я та соціальним захистом і супроводжувати кейс після видачі висновку через участь у команді психолого-педагогічного супроводу;
2. розмежовувати виконавські функції фахівця/-чині й управлінські функції директора/-ки ІРЦ, передавати первинні дані для управлінських рішень через належний канал;
3. адаптувати перший контакт із родиною до емоційного стану батьків (тривога, заперечення, апатія) і перевіряти їхні очікування до початку оцінки;
4. діяти в ситуаціях поза мандатом ІРЦ і в складних ситуаціях: скеровувати родину через «Дорожню карту», застосовувати протокол ескалації, письмово фіксувати позицію ІРЦ;
5. переводити комунікацію із закладом освіти з мови претензій на мову фактів і потреб дитини та встановлювати регламент подальшої взаємодії;
6. обирати алгоритм комплексної оцінки відповідно до віку дитини, розрізняти поведінкову реакцію на контекст і стійкий прояв освітніх труднощів, описувати їх функціонально у логіці МКФ;
7. визначати рівень підтримки на основі функціональних потреб і нормативних критеріїв, а також доказово обґрунтовувати його;
8. формулювати висновок ІРЦ мовою без стигми, з конкретними рекомендаціями щодо виконавця та дії; презентувати його батькам за емпатійним алгоритмом і залучати родину до ухвалення рішень щодо підтримки;

9. пояснювати команді закладу освіти, яка частина висновку стає основою ІПР, брати участь у розробці ІПР у ролі методичного консультанта/-ки і відстежувати виконання рекомендацій;
10. дотримуватися принципів недискримінації, конфіденційності й захисту персональних даних під час роботи з інформацією про дитину та родину;
11. безпечно використовувати ШІ-інструменти: анонімізувати дані, сприймати результат ШІ як чернетку, нести особисту відповідальність за підписаний документ;
12. розмежовувати особисту відповідальність і системний збій, застосовувати техніки декомпресії та мікроінтервізії, складати індивідуальний план стійкості;
13. (для керівників) фасилітувати складні міжвідомчі зустрічі й консиліуми, впроваджувати антикризові протоколи, аргументувати потреби ІРЦ перед засновником через дані та ризики, створювати умови психологічної безпеки команди.

Зазначені результати досягаються з урахуванням спеціалізації, посадових обов'язків і меж професійних повноважень слухачів.

Індивідуальні маршрути навчання

Обсяг, що зараховується слухачу, визначається маршрутом, сформованим за результатами онбординг-тесту. Уроки поза маршрутом залишаються доступними, але не входять до обов'язкового навантаження й не впливають на сертифікацію.

Маршрут	Склад	Уроків	Годин	Кредитів ЄКТС
Базовий (фахівець/-чиня)	17 обов'язкових уроків + підсумкові заходи	17	22	0,73
Фахівець/-чиня з персоналізацією	Базовий + урок 15 (якщо найскладніше — робота з батьками) або урок 16 (якщо найскладніше — вибір методики) та/або урок 8 (для тих, хто невпевнено працює з ШІ)	18–19	23–24	0,77–0,8
Керівник/-ця ІРЦ	Базовий + уроки К1, К2, К3, К4	21	27	0,9

Система й критерії оцінювання результатів

Оцінювання здійснюється за результатами поурочних тестів і підсумкової сертифікації. Після кожного уроку слухач/-ка проходить тест із трьох запитань. Підсумкова сертифікація містить по одному запитанню з кожного обов'язкового уроку маршруту (від 17 до 21 запитання залежно від маршруту); прохідний бал — не менше 80 % правильних відповідей, передбачено дві спроби. Вхідне та вихідне опитування використовуються для оцінки динаміки й зворотного зв'язку. Вони не впливають на результат.

Сертифікат про підвищення кваліфікації видається за умови проходження тестів до всіх обов'язкових уроків маршруту та успішного складання підсумкової сертифікації (не менше 80 % правильних відповідей). Додаткові уроки поза маршрутом мають власні тести, але на сертифікацію не впливають і розраховані на проходження за бажанням.

Академічні, професійні можливості

Програма не передбачає присвоєння повних чи часткових професійних або освітніх кваліфікацій. За результатами навчання видається сертифікат про підвищення кваліфікації із зазначенням обсягу пройденого маршруту (22–27 годин, 0,73–0,9 кредиту ЄКТС), який може бути зарахований як підвищення кваліфікації педагогічного працівника в установленому законодавством порядку.

Навчально-тематичний план

Лекції — відеоуроки; практичні заняття — інтерактивні вправи та практичні завдання; самостійна робота — опрацювання додаткових матеріалів (шаблонів, алгоритмів, конспектів) і поурочні тести; контрольні заходи — вхідне та вихідне опитування, підсумкова сертифікація.

Навчальні теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Обов'язкові уроки для всіх слухачів (17 уроків: мінікурс 1 — уроки 1–7; мінікурс 2 — уроки 9–14; мінікурс 3 — уроки 17–20)	2,5	6,75	11,25	—	20,5
Персоналізовані уроки для фахівців (3 уроки: 8, 15, 16)	0,5	—	2,5	—	3
Уроки для керівників ІРЦ (4 уроки: К1–К4)	0,5	1,5	3	—	5
Підсумкові заходи (онбординг-тест, вхідне й вихідне опитування, сертифікація)	—	—	—	1,5	1,5
УСЬОГО	**3,5**	**8,25**	**16,75**	**1,5**	**30**

Зміст програми

Мінікурс 1. «Я розумію систему»

Урок 1. Наскрізна підтримка: роль ІРЦ в освітній системі та кроссекторальному супроводі дитини. Безперервність і наступність підтримки дитини у взаємодії систем освіти, охорони здоров'я й соціального захисту. Повноваження та межі відповідальності ІРЦ й інших учасників підтримки. Супровід після надання висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи: участь фахівців і фахівчинь ІРЦ у команді психолого-педагогічного супроводу та розробленні індивідуальної програми розвитку, консультування сім'ї й педагогів, моніторинг динаміки розвитку дитини. Взаємодія з іншими службами в межах повноважень, із дотриманням конфіденційності та вимог захисту персональних даних.

Урок 2. Організація діяльності ІРЦ: розподіл функцій, повноважень і відповідальності. Професійні функції та відповідальність фахівців і фахівчинь, управлінські функції директора/-ки. Співвідношення індивідуальної професійної відповідальності, колегіальних рішень команди й управлінських рішень керівника/-ці. Інформаційне забезпечення планування, організації та оцінювання діяльності ІРЦ: підготовка й узагальнення даних, внутрішній обмін інформацією, дотримання конфіденційності та захисту персональних даних.

Урок 3. Перший контакт з родиною: що батьки несуть із собою і як це враховувати з першої хвилини. Емоційні реакції та потреби дитини й батьків або інших законних представників під час звернення до ІРЦ. Емпатійна, доступна й нестигматизувальна комунікація. Алгоритм першої зустрічі: знайомство, з'ясування запиту, обговорення сильних сторін дитини та її труднощів, пояснення ролі ІРЦ і процедури оцінювання, узгодження очікувань і подальших кроків. Забезпечення участі дитини, конфіденційності й поінформованості родини.

Урок 4. Міжвідомча взаємодія та маршрути звернення: підтримка родини у вирішенні запитів поза межами повноважень ІРЦ. Бар'єри доступу до освітніх, медичних і соціальних послуг, неузгодженість дій служб та ризики переривання підтримки. Визначення відповідних установ і служб, пояснення родині меж повноважень ІРЦ. Визнання емоцій родини й підтримувальна комунікація під час перенаправлення. Спільне укладання дорожньої карти подальших звернень: мета, послідовність кроків, контакти, необхідні документи й способи уточнення інформації. Обмін інформацією з дотриманням конфіденційності та вимог щодо захисту персональних даних. Практичне завдання: дорожня карта підтримки родини та пояснення маршруту для батьків (кейс).

Урок 5. Дії у нестандартних кейсах: що робити фахівцю ІРЦ, коли офіційні алгоритми не дають рішення. Визначення проблеми, ризиків і меж професійної компетентності. Алгоритм звернення до керівника/-ці, командного розгляду й залучення додаткової експертизи. Прийняття й документування колегіальних рішень на основі даних оцінювання та доказових підходів, з урахуванням невизначеності й позиції родини. Організація оцінювання за відсутності необхідного фахівця/-чині: визначення можливостей і обмежень наявної команди, узгодження подальших дій та інформування родини.

Урок 6. Взаємодія ІРЦ із командою психолого-педагогічного супроводу закладу освіти: узгодження рекомендацій і спільних дій. Конструктивне обговорення розбіжностей на основі спостережень, результатів оцінювання й потреб дитини. Конкретизація рекомендацій висновку ІРЦ для їх реалізації в освітньому процесі та врахування в індивідуальній програмі розвитку. Узгодження порядку взаємодії після надання висновку: контактні особи, канали й строки комунікації, обмін інформацією щодо динаміки розвитку та результативності підтримки. Участь дитини й родини в обговоренні рішень, дотримання конфіденційності та визначення підстав для перегляду рекомендацій.

Урок 7. Відповідальне використання ШІ: безпека даних, вибір інструменту, промпт. Захист персональних даних і конфіденційної інформації, а також правові й етичні ризики використання ШІ. Знеособлення даних і ризик повторної ідентифікації дитини та її родини. Межі застосування ШІ у професійній діяльності: допоміжне використання зі збереженням самостійного фахового оцінювання й ухвалення рішень. Перевірка достовірності, повноти й обґрунтованості згенерованих матеріалів, виявлення вигаданих фактів, посилань і упереджених формулювань. Професійна відповідальність за рішення, рекомендації та зміст документів, підготовлених із використанням ШІ.

Урок 8 (П). Вибір інструментів ШІ та формулювання запитів для професійних завдань ІРЦ. Огляд можливостей і обмежень інструментів ШІ. Критерії вибору відповідно до завдання, перевірка умов обробки даних і доступних налаштувань конфіденційності. Практика формулювання запитів: мета, контекст, вимоги до змісту й формат результату. Уточнення запитів, порівняння відповідей і перевірка їхньої якості. Виконання вправ на вигаданих навчальних прикладах без персональних даних дітей і родин.

Урок К1 (К). Управління невизначеністю: як керівнику ІРЦ фасилітувати складні рішення щодо маршруту дитини. Визначення нестачі інформації, ризиків і меж повноважень учасників. Фасилітація міжвідомчих зустрічей і міждисциплінарних обговорень складних випадків у межах повноважень ІРЦ. Узгодження дій з урахуванням потреб дитини й позиції родини. Документування невирішених розбіжностей, ухвалених рішень та їх обґрунтування. Визначення відповідальних, строків виконання, порядку перевірки виконання й підстав для перегляду рішень.

Урок К2 (К). Організація діяльності ІРЦ у кризових умовах. Планування безперервності роботи центру, алгоритми безпеки й дії працівників і працівниць у надзвичайних ситуаціях. Організація звернення й підтримки внутрішньо переміщених дітей та їхніх сімей, забезпечення наступності супроводу. Дистанційна взаємодія з родинами й закладами освіти: консультування, збір інформації та організаційна підтримка. Нормативні, методичні й технічні умови застосування дистанційних процедур оцінювання та їхні обмеження. Захист даних, документування обмежень і визначення потреби в очній взаємодії.

Урок К3 (К). Взаємодія із засновником: обґрунтування потреб ІРЦ та узгодження рішень.

Мінікурс 2. «Я веду дитину»

Урок 9. Комплексна оцінка за віком: архітектура процесу та практичні алгоритми для дітей 0–3, 3–7 і шкільного віку. Особливості організації та проведення оцінювання дітей раннього, дошкільного й шкільного віку. Добір методів та інструментів відповідно до мети оцінювання, віку, індивідуальних особливостей і способів комунікації дитини. Спостереження, інтерв'ю з родиною, аналіз діяльності й робіт дитини, стандартизовані та нестандартизовані методики. Біопсихосоціальний підхід і використання рамки МКФ для аналізу функціонування, активності, участі, бар'єрів і сприятливих чинників у середовищі. Оцінювання за обмежених умов: визначення достатності даних, документування обмежень й обґрунтування потреби в додатковому оцінюванні.

Урок 10. Освітні труднощі: що криється за поведінкою і невстиганням дитини. Взаємозв'язок між вимогами завдання, способами комунікації, умовами середовища й поведінковими реакціями дитини. Аналіз повторюваності й стійкості труднощів у різних ситуаціях, а також їхніх змін залежно від наданої підтримки. Розмежування спостережуваних фактів і припущень щодо причин поведінки та труднощів у навчанні. Функціональний опис сильних сторін, освітніх труднощів і потреб у підтримці без підміни педагогічних та психологічних висновків медичними діагнозами.

Урок 11. Рівні підтримки: від мінімальної адаптації до спеціалізованих послуг. Нормативні засади визначення рівнів підтримки з урахуванням відповідного рівня освіти. Повноваження ІРЦ та закладу освіти. Взаємозв'язок категорій і ступеня прояву освітніх труднощів із потребами дитини у підтримці. Типові помилки визначення рівня: завищення, заниження, орієнтація лише на діагноз, окремі результати тестування або наявні ресурси. Обґрунтування рекомендованого рівня на основі сукупності даних оцінювання та конкретизація необхідної підтримки. Перегляд рекомендацій з урахуванням динаміки потреб дитини й результативності підтримки.

Урок 12. Висновок ІРЦ: архітектура документа, професійна лексика та комунікація з батьками. Структура й зміст висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, його оформлення в АС «ІРЦ». Узгодженість результатів оцінювання, визначених освітніх потреб і рекомендованої підтримки. Формулювання конкретних рекомендацій із зазначенням адресата, дій та умов їх реалізації в межах повноважень учасників. Коректна, зрозуміла й нестигматизувальна мова, відображення сильних сторін дитини. Пояснення й обговорення висновку з батьками або іншими законними представниками: перевірка зрозумілості, відповіді на запитання та узгодження подальших кроків. Практичне завдання: редагування фрагмента висновку та рекомендації для педагогів і родини (кейс).

Урок 13. Від висновку до ІПР: як рекомендації ІРЦ стають основою освітньої траєкторії дитини. Використання результатів комплексної оцінки й рекомендацій висновку ІРЦ під час розроблення ІПР з урахуванням актуальних даних про навчання та участь дитини. Визначення конкретних, вимірюваних цілей, адаптацій, модифікацій і способів підтримки. Участь фахівця/-чині ІРЦ у роботі команди психолого-педагогічного супроводу, консультативно-методична допомога педагогам. Розподіл відповідальності між учасниками й учасницями команди, залучення дитини та її родини до визначення пріоритетів. Узгодження критеріїв оцінювання прогресу й перегляду ІПР.

Урок 14. Системна співпраця ІРЦ із закладом освіти: організація взаємодії та відстеження реалізації підтримки. Узгодження порядку взаємодії: контактні особи, періодичність зустрічей, канали комунікації та обмін інформацією. Аналіз реалізації рекомендацій і результативності підтримки. Дії у разі невиконання або труднощів із реалізацією рекомендацій: з'ясування причин, обговорення з командою супроводу й родиною, визначення подальших кроків і документування домовленостей у межах повноважень ІРЦ. Дистанційні форми консультативно-методичної підтримки, їхні можливості й обмеження, забезпечення доступності та конфіденційності. Практичне завдання: аналіз власного випадку взаємодії із закладом освіти після надання висновку.

Урок 15 (П). Комунікація з батьками під час обговорення висновку ІРЦ: складні розмови та кризові реакції. Різні емоційні реакції батьків або інших законних представників, розмежування незгоди й ознак гострого емоційного дистресу. Практичне відпрацювання підтримувальної комунікації: активне слухання, визнання переживань, доступне пояснення результатів оцінювання та перевірка їх розуміння. Зниження напруження, відповіді на складні запитання й конструктивне обговорення розбіжностей. Узгодження паузи, повторної зустрічі й наступних кроків; визначення потреби в додатковій психологічній допомозі.

Урок 16 (П). Діагностичний вибір: як підібрати валідну методику та обґрунтувати її батькам і колегам. Практичний вибір методик відповідно до запиту, мети оцінювання, віку, індивідуальних особливостей і способів комунікації дитини. Аналіз валідності, надійності, нормативної бази й вимог до застосування інструментів і підготовки фахівця. Поєднання результатів методик зі спостереженнями, інформацією родини та аналізом діяльності дитини. Розмежування допустимих пристосувань процедури й змін, що впливають на інтерпретацію результатів. Документування умов проведення, відхилень від стандартної процедури й обмежень інтерпретації у висновку; визначення потреби в додатковому оцінюванні.

Мінікурс 3. «Я дбаю про свій ресурс»

Урок 17. Професійне навантаження, ресурси та межі відповідальності фахівця ІРЦ. Розмежування особистої професійної відповідальності, організаційних і системних обмежень. Аналіз співвідношення завдань, часу й наявних ресурсів. Виявлення ознак перевантаження і ризиків для якості оцінювання та супроводу. Документування навантаження й підготовка обґрунтованого звернення до керівника/-ці. Узгодження пріоритетів, строків, перерозподілу завдань і потреби в додатковій підтримці.

Урок 18. Професійна стійкість в ІРЦ: інструменти збереження ресурсу, повернення мотивації. Розпізнавання власних реакцій на емоційно складну взаємодію. Короткі практики відновлення між зустрічами з дітьми та їхніми родинами. Збереження емпатії та професійних меж під час роботи з родинами, які пережили травматичні події. Розпізнавання ознак вторинного травматичного стресу й професійного вигорання. Практики завершення робочого дня та переходу до відпочинку. Звернення по колегіальну, супервізійну або психологічну підтримку відповідно до потреби.

Урок 19. Культура супервізії та інтервізії: інструменти подолання професійної самотності фахівця ІРЦ. Мета, відмінності та межі супервізії й інтервізії. Ознаки тривалого відчуття професійного безсилля, повторюваних труднощів і потреби в зовнішній підтримці. Алгоритм короткої інтервізійної зустрічі: формулювання запиту, опис знеособленої ситуації, уточнювальні запитання, спільний аналіз і визначення подальших кроків. Конфіденційність, добровільність і безоцінне обговорення. Формулювання запиту на супервізійну, управлінську або психологічну підтримку відповідно до характеру потреби.

Урок К4 (К). Психологічна безпека команди ІРЦ та організація професійної підтримки. Управлінські практики відкритого обговорення труднощів, помилок і перевантаження без приниження та покарання. Нематеріальна мотивація: визнання внеску, участь в ухваленні рішень, можливості професійного розвитку й справедливий розподіл завдань. Розпізнавання малопомітних ознак професійного виснаження та підтримувальна розмова з працівником/-цею. Організація зовнішньої супервізії та внутрішньої інтервізії, розмежування їхніх функцій. Забезпечення конфіденційності й відокремлення професійної підтримки від оцінювання роботи працівників і працівниць.

Урок 20. Індивідуальний план стійкості: як інтегрувати інструменти курсу в щоденну практику ІРЦ. Інтеграція інструментів курсу в щоденну практику фахівця/-чині ІРЦ. Визначення власних потреб, ресурсів і ситуацій підвищеного навантаження. Укладання реалістичного персонального плану з 1–3 інструментами: мета, умови й регулярність застосування, ознаки корисності та строк перегляду. Визначення потреби в колегіальній, супервізійній або управлінській підтримці. Аналіз результатів і коригування плану. Практичне завдання: особистий план професійної стійкості на два тижні.

Підписи

Ільчук Артем Андрійович — CEO агенції освітніх рішень GOVISUAL, (підпис)